

משבר נצרת יוסיף לעמוד במרכז הכמה הפוליטית. ראשי העיר החדש ימתין שבוע בלבד לתשובת המערך, בדבר כינון קואליציה רחבה, ואם לא תתקבל תשובה חיובית יגיש לצעדיי שלטון מעשיים. במקרה זה, צפויה יוזמה להקמת ועד ציבורי, שיערוך מגבית-חירום, במטרה לאסוף 100 אלף לירות ראשונות תוך שבוע ימים, כדי להקל את המצוקה הכספית של העיר.

ראשי-העיר עצמו יפנה אל אזרחי נצרת בקריאה לחסל את הפיגור בתשלום מיסים, וייתכן כי יציע למכירה את מכונית-השרד של קודמו, כדי להכניס את הכסף לקופה העירונית הריקה.

יתכן גם כי המשבר לא יפתר רק בדרכי שלום. צפויה סכנה של התנגשות אלימה בין שני המחנות, וכבר בשבוע שעבר ננקטו אמצעי-זהירות שקטים.

מיד לאחר הקמת הממשלה יוחלט על הטלת שורה ארוכה של מסי-עקיפין. כמו-כן תאושר העלאת שכר הדירות. אך תמורת ההכנסה המוגדלת, לה יזכו בעלי-הבתים, הם יידרשו להגדיל את מסי-הרכוש.

לא מן הנמנע כי יושבתו הלימודים בבתי-הספר היסודיים, כתוצאה מריב קולני בין ראשי הסתדרות המורים לבין שרי-החינוך זלמן ארן. השר יעמוד על כך, כי לפחות חלק מהמלצות ועדת-פראוור, בדבר הפיכת הכיתות ז' וחי' של בית-הספר היסודי לכיתות קדם-תיכוניות, יונהגו במערכת-החינוך בארץ מיד עם ראשית שנת-הלימודים הבאה. הסתדרות-המורים לא תימנע מהשבת הלימודים, כאמצעי-לחץ נגד הפעלתם של המלצות הוועדה.

שרי-האוצר פינחס ספיר יגרום שוב להחרפת היחסים בתוך המערך. ספיר יתנגד בתוקף למינוי איש אחדות-העבודה יצחק בן-אהרון, כמזכיר כללי של חברת-העובדים. מישרה זו כבר הובטחה לבן-אהרון, וראשי אחדות-העבודה יעמדו על כך, כי אמנם תקינים ההבטחה מצד מפא"י.

יצחק ארצי, המזכיר-הכללי של המפלגה הליבראלית העצמאית, יפיש ריש מתפקידו, יפתח משרד כי עורך-דין. מאז הריפול במפלגה הליבראלית הביע ארצי רצון לפרוש, אך ב"גלל מערכת הבחירות המשיך בתפקידו. עתה מניו וגמור עימו לא להמשיך עוד בפעילות פוליטית.

אלוף יוסף אביר, מי שיהיה שגריר בימוסקבה ולאחרי רונה שגריר ביארגנטינה, יתימנה כנראה ליושב-ראש ה"מחלקה המדינית של ההסתדרות, במקומה של יהודית שמחורנית, שהתפטר מ"תפקידה וחזרה לביתה בקבוצת גבע.

גם להבא תצטרך לעלות למצדה ברגל, ותוכל ליהנות מתחושת הסיפוק כשתגיע למעלה. יגאל ידן מתנגד בתוקף להתקנת רכבת-כבלים או אמצעי-תובלה אחר, שיפגע בייחוד המקום. תומכים ברעיון הרכבת: אנשי ע"י-גדי, המאמינים כי הדבר ימשוך יותר תיירים, לטובת כל אנשי הסביבה.

הירידה התלונה בשערי הכורסה תיעצר. ירידה זו אינה קשורה בירידה המתמדת, שהטביעה את חותמה על הבורסה מזה למעלה משנה, אלא נובעת מלחץ זמני בשוק הכספים. לחץ זה יוקל אחרי סוף השנה האזרחית, ושוב לא יהיה היצע כה רב של מניות. יתכן אף שחלק מן הכסף יחזור ויושקע במניות, יעלה בכך את השערים.

צפויה מערכה ציבורית נימרצת, לטיהור הספורט הישראלי מניגעי השחיתות. עם בחירת הנהלה חדשה להתאחדות הכדורגל ייעשה נסיון להציג את הענף כנקי ומטהר, ואולי אף יורחקו כמה אנשים ששמשו קשור במקרי-שחיתות. אולם יהיה זה רק צעד-ראשוני, שלא סיפק את דורשי הטיהור. יתכן שתוקם ועדה ציבורית לצורך זה, אשר תגיש ראיות והצעות-פעולה לוועדת-הכנסת שאליה הועבר הטיפול בנושא זה. לא מן הנמנע, כי הראיות שיאספו יאלצו את המשטרה להיכנס לעובי הקורה.

העם שלושה חגים

ישראלים נוטים לשכוח, לעתים, כי ארץ צום היא נקודת-מיפגש היסטורית. השבוע הוסבה תשומת-לבם לכך בצורה משמחת. שלוש הדתות העיקריות של ארצנו נפגשו בחגיגה: רמזאן, תנוכה וחגי-המולד הישרו אוירה של חג בכל בית.

בהיסטוריה היו מיפגשי הדתות, לרוב, עילה להתנגשויות-דמים. בשנת תשכ"ה, שהיא שנת 1965 לספירה הנוצרית ושנת 1385 מאז ההגירה, ברור לכל אדם נאור כי התנגשויות כאלה יכולות להביא אליה על תושבי הארץ כולה. על כן היו נרות חנוכה והאשוח, וצלילי המואזין במיסגד, חייבים ללמד את הישראלים כולם את השיעור העליון של ההיסטוריה המשותפת שלהם: כדי לחיות בשלום, דרושה סובי-לנות הדדית.

הקואליציה כולם להוטים

הידיעות, כי יש בצמרת המפד"ל גם כאלה המתנגדים להצטרף לקואליציה ממשלתית חדלה השבוע להיות אקטואליות. הצמרת כולה היתה מאוחדת בדיעה, כי המפד"ל היא, כדברי אהר מחבריה, "מפלגה קואליציונית", ולפיכך אין כל סיבה שהיא תישאר בחוץ. הריכוז שניטש בצמרת היה רק מסביב לשאלה: מה המחיר שיש לקבל הפעם.

נוספת לדתיים, שכן עלולה להיווצר הפייליה כלפי אותו חלק מהאוכלוסיה שאינה נהנה מהחינוך הדתי.

ספיר, שנטל בסוף השבוע שעבר את מושכות המשאומתן לידי, לאחר שאש"כול העמיד פני ברונז, טען באוזני ראשי המפד"ל: "הרי אני אהיה שר האוצר, ואם אני מבטיח — סופי לקיים. אל תדאגו. אמצא רגע שבו ארן לא יהיה בעניינים ואשלם."

אך השרים הדתיים דרשו תשלום מייד, רמזו כי יש להם נסיון מר עם הבטחותיו של ספיר, שר האוצר הציע להקים ועדה מורכבת ממנו, מארן ואחד השרים הדתיים. "אני אהיה בוועדה הזו לצידכם", הבטיח, "וברוב נחלס נגד ארן." הבטחה זו נראתה לדתיים כמספקת למדי.

הרבנים מתערבים. לפתע הופיעה באופק הרבנות הראשית, אף כי עד כה טרם התערבה במשאומתן קואליציוני כלשהו. הפעם באו הרבנים יצחק נסים ואיסר יהודה אונטרמן להגן כביכול על המערכה של רבני אשדוד.

לוי אשכול היה מוכן להרחיק לכת. בפגישה עם חיים משה ספירא הבטיח לא להפעיל את נמל אשדוד בשבת, אלא ב"מקרי חירום. אולם הרבנים הראשיים החלו מעלים תביעות גם לגבי השבת נמל חיפה ומפעלים אחרים השייכים לממשלה, וה"מופעלים עתה בשבתות. לאשכול לא היה ברירה אלא לפתוח בסיבוב חדש — הפעם ישר עם הרבנים עצמם.

בינתיים נבעה פירצה מצד אחר בחומתו של אשכול: מפ"ם והליבראלים העצמאיים הודיעו, כי אינם מסכימים לכך שהממשלה הבאה תגיש לכנסת חוק המסמיך את ה"רשויות המקומיות לחייק חוקי-שבת משלהן, בצורת חוקי-עזר. כאשר התכנסה סיעת המערך בכנסת בראשית השבוע, לדון ב"מצב שנוצר, נשמעו גם כה קולות רבים לוותר הפעם על הדתיים. היו אלה בעיקר הח"כים החדשים של מפא"י, כמו זאב שרף, צבי דינשטיין ושולמית אלוני, ש"העלו באוזני חבריהם את התמרמרות האזרחים נגד הכפייה הדתית.

למרבה ההפתעה הצטרף לדיעה זו גם הח"כ שומר-המסורת ישראל ישעיהו, ש"טען אף הוא כי "אין גבול לתיאבון של הדתיים, וככל שמרבים למלא גרוגם כן גוברת תביעתם."

בשתי ישיבות דחופות של צמרת אחדות-העבודה וצמרת מפא"י, הגיע קוצר-הרוח לשיאו. שני הגופים האיצו באשכול לסיים בהקדם את המישחק — ואם אין אפשרות לשכנע מיד את הדתיים, עליו להציג מ"שלה מצומצמת. העיקר שהעגלה תזוז.

אולם כל הסענות הללו לא היה בהן כדי לשנות את דעתו של פינחס ספיר. הוא הפעיל לחץ אישי ללא-תקדים על לוי אשכול, שגילה היסוסים לגבי שיתוף-הדתיים בעתיד. ספיר לא היה מוכן בשום פנים להקמת ממשלה שתהיה תלויה בקולות מפ"ם. הוא גילה נכונות לחיתורים מרהיקים לכת לדתיים, ובלבד שיהיו בפנים. ברנעים מסוימים אף נתקבל הרושם, כי יותר משספיר מעוניין לראות את הדתיים בתוך הממשלה, מעוניין הוא לראות את מפ"ם מתוצאה לה.

תה וזיתורים. דבר אחד היה ברור השבוע: גם הדתיים, גם מפ"ם, גם הליבראלים העצמאיים וגם המערך היו להוטים אחר כינון קואליציה מרובעת. השאלה הייתה רק: כיצד תסביר כל אחת מהן לבוחריה את סטיותה מן העקרונות ה"מוצהרים.

היה ברור: הכפייה הדתית תימשך. מפ"ם תנסה לבלום אותה, אך לא עד כדי גרימת משבר או ויתור על השתתפות בממשלה, כפי שהיה גם בפעמים הקודמות שבהן ישבו שרי מפ"ם ושרי המפד"ל זה סמוך לזה ליד שולחן הממשלה. גם הליבראלים העצמאיים היו מוכנים להתפשר עם עקרו"נות, אם כי קיוו שהדתיים יישארו בחוץ — דבר שהיה פותר להם בעייה פנימית חמורה, ומעניק להם שני תיקים בממשלה במקום אחד: תיק הסעד למשה קול, ותיק המשפטים ליוזר הררי.

תוך כדי מהלך הישיבה השבועית של הכנסת נמשכו במיונון המגיעים הפעילים של ארבע המיעודות, כשכל אחת מהן לוגמת קצת תה ובוולעת עוד ויתור.

"הזדרז! מחכים לי!"

לוי אשכול גילה נכונות לשלם מחיר נכבד, אך עוד לא את המחיר המלא. לכן נמשכו הפיתולים מסביב להקמת המ"שלה, וללוי אשכול לא נשארה ברירה אלא לפנות טלפונית אל הנשיא, לדחף לו על מהלך השיחות עד כה, ולבקש ארכה של שבועיים להמשך המשאומתן עם הדתיים.

ספיר מבטיח בסוד. המחיר שעסקני-הדת הציבו הפעם על סחורתם התחלק ל"מטבעות שונות. הם דרשו הבטחות לגבי הרחבתה של הכפייה הדתית באמצעות חוקי-עזר, כדי שיוכלו להצביע לציבור שלהם על השגם בתחום הפוליטי, והם דרשו גם כסף ממש: מיליון ל"י לשנה למען הישיבות התיכוניות, עוד מיליון ל"י לשנה לטיפול צרכי תרבות דתיים באמצעות המועצות הדתיות.

שני מיליונים אלה, נוסף על אותם מיל"יונים שעליהם שלטו גם בעבר באמצעות משרדי הפנים, הדתות והסעד, היוו תביעה צנועה מאוד בהשוואה למה שפינחס ספיר מסוגל ומוכן לתת. אלא שספיר נתקל בהתנגדות פנימית חזקה בתוך מפא"י: שר החינוך זלמן ארן הודיע, כי בשטח החינוך לא ירשה לתת אף פרוטה אחת